

FILLERS ZIJN KILLERS

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

- 7 Voorwoord
- 11 Inleiding

1

Doomsday scenario in beautyland

- 23 Patiënten worden jonger
- 29 Behandelingen zijn gemakkelijker te vinden
- 32 Behandelingen worden extremer
- 37 Crossing the line
- 39 In een kolk van gevaar

2

Schoonheid loont

- 48 Waarom ondergaan mensen esthetische behandelingen en ingrepen?
- 61 De wetenschap staaft: wie mooier is, heeft meer succes
- 68 De arts, een machtige speler

3

Wie mooi wil zijn, moet lijden: schoonheid in de geschiedenis en verschillende culturen

- 76 Schoonheid door de eeuwen heen
- 86 Schoonheid, een kwestie van cultuur?
- 90 Bizarre schoonheidsgebruiken...
- 96 2021: de schoonheidstrends voor het gezicht

4

De maakbaarheid van schoonheid: botox, fillers en esthetische aangezichts chirurgie

- 108 Botulinetoxine (botox)
- 117 Fillers
- 129 Esthetische aangezichts chirurgie
- 140 Eigen-vetinecties
- 142 Stamcellen
- 145 Laserbehandelingen
- 148 Van een behandeling of ingreep naar een rampscenario

5

Hoe trekken we dit rampscenario recht?

- 158 Genezen: oplossingen als het fout gaat
- 164 Preventie: voorkomen dat het fout gaat
- 172 Hulpmiddelen

6

De weg naar natuurlijkere schoonheid

- 186 Toekomstmuziek
- 189 Het ontmijnen van een explosieve cocktail
- 195 Afkicken
- 196 Wat is mooi?

- 199 Nuttige informatie
- 201 Wie is dr. Jan Vermeylen?
- 204 Eindnoten

Woman is the nigger of the world
Yes she is, think about it
Woman is the nigger of the world
Think about it, do something about it

We make her paint her face and dance
If she won't be a slave, we say that she don't love us
If she's real, we say she's trying to be a man
While putting her down we pretend that she is above us
Woman is the nigger of the world, yes she is
If you don't believe me take a look to the one you're with
Woman is the slave to the slaves
Ah yeah, better scream about it

We make her bear and raise our children
And then we leave her flat for being a fat old mother hen
We tell her home is the only place she should be
Then we complain that she's too unworldly to be our friend
(...)

We insult her everyday on TV
And wonder why she has no guts or confidence
When she's young we kill her will to be free
While telling her not to be so smart we put her down for being
so dumb
(...)

We make her paint her face and dance
We make her paint her face and dance
We make her paint her face and dance
(...)

— **Woman is the nigger of the world,**
John Lennon, Plastic Ono Band & Yoko Ono

VOORWOORD

Vandaag gaat het de verkeerde kant op met onze esthetische standaard. Overdreven ingrepen, overmatig opgevulde gezichten en extreme en onaantrekkelijke cosmetische resultaten zijn 'de norm' geworden. Ik vraag me vaak af hoe dat kon gebeuren; is het de groei van de sociale media en het promoten en de verafgoding van influencers en beroemdheden met overdadige plastische behandelingen? De Kardashians? Of kan het de gemakkelijke toegang zijn tot inspuitbare cosmetische behandelingen? Met klinieken die wel lijken te verschijnen op elke straathoek? Ik ben niet helemaal zeker waarom. Maar ik weet wel dat het wordt geassocieerd met een directe financiële beloning, en dat doet er geen goed aan. Ja, dokters worden betaald per ingreep, per milliliter filler of botoxunit die ze toedienen. Uiteraard zet dat aan om nog meer te gaan behandelen.

Ik moet toegeven dat ook ik in mijn vroegere jaren schuldig ben geweest aan het overdrijven bij cosmetische behandelingen. Mijn excuus was dat ik gewoon uitvoerde wat de patiënt wilde. Voeg daar mijn gebrek aan ervaring aan toe, en je hebt een gevaarlijke combinatie. Ik ben er zeker van dat het resultaten opleverde waar ik nu met schaamte op zou terugkijken.

Het duurde even voor ik besepte dat het niet genoeg is om gewoon naar je patiënten te luisteren en te doen wat zij zeggen. Wij zijn de gids van onze patiënten in de cosmetische wereld. Ze vertrouwen op ons en rekenen op onze ervaringen en inzichten uit het verleden. Het is onze verantwoordelijkheid om diensten en behandelingen te voorzien

die een echte meerwaarde in hun leven betekenen. Iemand er beter en aantrekkelijker doen uitzien, heeft een aantal gigantische gevolgen. Hoe we onszelf zien en hoe anderen ons beoordelen, kan aanzienlijk worden beïnvloed door hoe we eruitzien – of we dat nu fijn vinden of niet. Het is dan uiteindelijk ook de verantwoordelijkheid van de behandelaar om de best mogelijke esthetische resultaten te adviseren en bereiken, ongeacht wat wordt gevraagd. In veel gevallen betekent het juiste doen net ‘neen’ zeggen of een beter alternatief voorzien.

Ik beoefen de cosmetische geneeskunde nu vijftien jaar. Twee jaar geleden gebeurde er iets wat de manier waarop ik werk en mijn visie op cosmetische geneeskunde veranderde. Ik maakte me zorgen om een aantal patiënten die er ‘*overfilled*’, opgeblazen uitzagen, vooral rond de ogen.

Ik besloot die patiënten MRI-scans te laten ondergaan, op zoek naar de onderliggende oorzaak van het probleem. Wat ik toen ontdekte, verbaasde me. Ik zag dat – ook al zegt men in het algemeen dat fillers zes tot achttien maanden blijven – zowat elke MRI-scan toonde dat de fillers die twee tot twaalf jaar geleden waren ingespoten, er nog altijd zaten. Dat zorgde ervoor dat ik helemaal anders ging denken over cosmetische behandelingen, en meer specifiek die met fillers. Als fillers veel langer blijven dan we in het algemeen aannemen, dan moeten we er anders mee omgaan. Dat wil zeggen: we moeten ze minder vaak en in kleinere hoeveelheden inspuiten.

Deze onverwacht lange levensduur van fillers verklaart ook hoe het komt dat er wereldwijd zoveel aan *overfilling* wordt gedaan. Ik geloof dat we erg snel gewoon worden aan ons nieuwe uiterlijk na een behandeling met filler, en het duurt niet lang voor we denken dat de filler is opgelost, terwijl die er eigenlijk nog zit. We zijn er gewoon aan gewend geraakt! Het komt vaak voor dat patiënten meer fillers vragen, lang

voor ze zijn opgelost, en dat wordt gerechtvaardigd door het idee dat fillers maar een aantal maanden blijven.

Dat zette me aan om een campagne te beginnen, om dingen te veranderen. Ik begon YouTube-filmpjes te maken vanuit het perspectief van een insider om degelijke informatie te verstrekken aan de mensen. Het was mijn ‘kruistocht’ tegen al het *overfillen* en de overmatige behandelingen in de wereld. Toen dr. Vermeylen mijn YouTube-filmpjes zag en beseftte dat we beiden gepassioneerde voorstanders zijn van die broodnodige veranderingen, contacteerde hij me om dit voorwoord te schrijven. Hopelijk kunnen we, als behandelende artsen, bijdragen om de standaarden van de cosmetische industrie naar een hoger niveau te tillen. Dr. Vermeylens boek is daar een voortreffelijk voorbeeld van. Ik hoop dat het je op de een of andere manier kan helpen, en dat het zorgt voor een verbetering van de standaarden van cosmetische behandelingen, en dat ze meer worden uitgevoerd met kennis van zaken.

Dr. Gavin Chan

INLEIDING

‘Goedenavond iedereen, ik heb nog fillers in mijn lippen en ben ook nog wel tevreden met de grootte. Maar in verband met de Black Friday Sales bij Faceland; zal ik er nog 0,6 in gooien? Omdat de fillers minder worden na een tijdje, dat is mijn gevoel. Dus afspraak maken of laten gaan?’

Dat berichtje stond in december 2020, midden in het schrijfproces van dit boek, te lezen op de Facebook-groep ‘Plastic & Cosmetic Surgery (The Netherlands & Belgium)’. Dat is een groep waarin voornamelijk jonge vrouwen tips en tricks met elkaar delen over cosmetische behandelingen, met vooral een grote focus op botulinetoxine (botox) en fillers. Springt het bovenstaande berichtje er dan uit tussen alle andere die in die groep worden gepost? Nee, absoluut niet. Het is jammer genoeg een van de vele honderden soortgelijke berichten die dagelijks en wereldwijd op verschillende socialemediakanalen passeren. Dat gebeurt niet alleen op openbare pagina’s zoals deze, maar ook in afgesloten chatrooms. Het is de weerslag van hoe jonge – toch vooral – vrouwen vandaag omgaan met fillers en esthetische behandelingen. En het toont aan dat er iets ernstig schort aan de manier waarop we in onze maatschappij omgaan met esthetische behandelingen en ingrepen.

Cosmetische behandelingen (met bijvoorbeeld botulinetoxine en fillers) of ingrepen (zoals facelifts en ooglidcorrecties) zijn vandaag de dag normaal en alomtegenwoordig geworden. De verwijzing naar de Black Friday Sales in het Facebook-berichtje maakt zelfs pijnlijk duidelijk dat schoonheid te koop kan zijn voor een prikje, net zoals

een knappe sportwagen, het nieuwste model smartphone of designerkleren van de grootste modeontwerpers. Op televisie, in de media en op de sociale media wordt ermee te koop gelopen alsof deze behandelingen en ingrepen niet alleen de normaalste zaak van de wereld zijn, maar eigenlijk ook nog eens onmisbaar als je ‘erbij wil horen’.

De mensen die mee op de kar van esthetische behandelingen en ingrepen springen, worden bovendien alsmaar jonger én de behandelingen en ingrepen gaan extremer, tot de zogenaamde *rich face look* en *pillow face look* toe. Het oorspronkelijke doel van zulke behandelingen, namelijk schoonheid accentueren en gezichten verbeteren, wordt daarbij op genadeloze wijze met de voeten getreden. Het resultaat belandt meer dan eens zelfs in het vakje van een opgespoten *beast* dan in dat van genuanceerde *beauty*.

Is het een kwestie van smaak, van een subjectief gevoel van wat mooi is? Is deze nieuwe tendens gewoon de volgende logische stap in een schoonheidsideaal waarmee we al van oudsher te maken hebben? Nee, er is meer aan de hand. Schoonheid loont wel degelijk: daar worden we dagelijks met onze neus op gedrukt. De aantrekkelijke actrices en acteurs die in onze favoriete films en series op televisie en streamingdiensten spelen, zijn succesvol. En mooi. Schoonheid is dan ook niet alleen meer een na te streven doel om jezelf aantrekkelijker en dus algemeen beter te voelen, het is ook een middel om de mening van anderen over je bij te sturen. Je lijkt er succesvoller door. Wie mooi is, kan niet anders dan het goed – beter dan anderen – doen op sociaal, financieel en professioneel vlak. En voor wie daar nog niet van overtuigd is: kijk maar naar de vele influencers op Instagram en TikTok die er de belichaming van zijn. *Beauty* is een graadmeter geworden, en dat gaat zo ver dat voor een heleboel mensen schoonheid zelf niet meer het doel is, maar wel het pronken ermee. Door te ver te gaan met esthetische behandelingen en ingrepen kan je namelijk ook aantonen

dat je er het geld en de middelen voor hebt. De opgespoten look van velen krijgt zo de status van de nieuwste Louis Vuitton-handtas: een statussymbool, iets om mee op te scheppen.

Natuurlijk is er altijd een schoonheidsideaal geweest, het is absoluut niets nieuws. Er is op elk moment in de geschiedenis, en trouwens ook binnen alle culturen, wel een mening geweest over wat aantrekkelijk was en hoe mooie vrouwen (en mannen) er hoorden uit te zien. Dat schoonheidsideaal werd dan ook altijd al met de nodige middelen en methodes nagestreefd. Al van bij de Oude Egyptenaren zijn daar bronnen van terug te vinden. En wie mooi wil zijn, moet lijden: dat spreekwoord lijkt in de werkelijkheid jammer genoeg te kloppen. Ook daarvan vinden we sporen terug in de geschiedenis en bij de verschillende culturen: gezichtsbehandelingen met lood om een blekere teint te krijgen, wafeltjes met arsenicum opknabbelen voor een stralende en jonge huid, voetbindingen om de prachtigste voeten te krijgen. Het was ooit allemaal realiteit. Nu noemen we het misschien barbaarse praktijken en trekken we er onze neus voor op, maar toen geloofde men er echt in. Ook al hadden die behandelingen vaak ernstige gevolgen voor wie ze onderging: afstervende huid, amputaties, zelfs de dood.

We zouden daaruit kunnen concluderen dat de mens door de eeuwen heen zijn lesje wel heeft geleerd. Dat die voorbeelden ons een spiegel hebben voorgehouden. Toch blijkt niets minder waar. De medische wetenschap is nooit zo snel geëvolueerd als nu. Er zijn zoveel relatief veilige esthetische behandelingsmethodes en ingrepen mogelijk. De laatste decennia ligt de aandacht daarbij voornamelijk op het aangezicht. De kennis van het verleden en de medische wetenschap en vakkennis zouden ons er toch voor kunnen behoeden dat mensen met complicaties, ziektes, zware problemen en zelfs de dood te maken krijgen ‘gewoon’ omdat ze er aantrekkelijker willen uitzien. Maar net

omdat de cosmetische behandelingen de laatste jaren zo'n wildgroei kennen en hun essentiële doel van schoonheid voorbijsteken, komen we opnieuw in de gevarezone terecht. Het resultaat? Extremititeiten, fysieke ongemakken, medische complicaties en zware psychologische problemen. Die worden vaak opgelost met *meer* cosmetische behandelingen. Het wordt dus een vicieuze cirkel.

Die vicieuze cirkel wordt mee in stand gehouden door wanpraktijken: omdat er zoveel meer vraag is naar – voornamelijk – botulinetoxine en fillers, zijn ze *big business* geworden. De wet in België legt duidelijk vast welke erkende artsen patiënten mogen behandelen, maar in de praktijk lijkt die wet niet altijd even strikt genomen te worden. Sommige artsen lopen er de kantjes af, anderen – en dan gaat het niet eens meer over erkende artsen – houden zich ronduit bezig met malafide praktijken. Denk maar aan de Black Friday Sales waarover de jongedame in het Facebook-bericht sprak. Of patiënten trekken naar het buitenland: ook medisch toerisme is volop in opmars. Meer en meer patiënten komen zo in contact met slechte behandelaars, die de kans op complicaties doen toenemen en er uit winstbejag geen graten in zien om de lijn tussen *the beauty* en *the beast* te overschrijden. Wat zij vervolgens creëren – de extreme looks – zien we meer en meer verschijnen: van bij influencers à la Kim Kardashian en Kylie Jenner op de sociale media tot A-list-beroemdheden zoals Courteney Cox, Madonna en Nicole Kidman, tot de meisjes die je in Vlaanderen en België op straat ziet lopen. Die extremititeiten worden het nieuwe normaal, en niemand lijkt er zich vragen bij te stellen.

Ik vond het tijd om dat alsmaar groeiende probleem in de schijnwerpers te zetten. We moeten alles op alles zetten om de catastrofale gevolgen die dit rampscenario met zich kan meebrengen te voorkomen en bevechten. Er moet meer juiste informatie voorhanden zijn. Patiënten moeten weten waar ze aan toe zijn voor ze aan cosmetische

behandelingen beginnen: hoe injecties met botulinetoxine en fillers in hun werk gaan, wat de alternatieven zijn, wat de eventuele risico's zijn en hoe die te voorkomen. Behandelende artsen moeten zich sterk maken en altijd het esthetisch aanvaardbare voor ogen houden, gebaseerd op hun anatomische kennis en esthetische gevoel. Want de enige echte schoonheid is de natuurlijke. De beste en 'gezondste' cosmetische behandelingen en ingrepen zijn diegene waarvan je niet ziet dat ze werden gedaan, maar die de patiënt toch gelukkig maken.

DOOMSDAY SCENARIO IN BEAUTYLAND

*‘Beauty begins the moment
you decide to be yourself.’*

— Coco Chanel

Er is de laatste jaren iets op til in *beauty*-land, er is iets veranderd. Alle aandacht gaat uit naar het gezicht en het wegwerken van imperfecties zoals lijntjes, rimpels en groeven. Dat gebeurt niet alleen met crèmes en make-up, maar ook meer en meer met esthetische behandelingen. Daarin gaat men zo ver dat mensen er onnatuurlijker zijn gaan uitzien: opgeblazen, gladgestreken, ‘bijgewerkt’. We lijken onze doelstellingen op het gebied van gelaatsesthetiek te verliezen, en misschien zelfs compleet naast ons neer te leggen. Opzettelijk of niet. Bewust of onbewust. Wie in de dagelijkse praktijk van de esthetische behandelingen en ingrepen staat, kan er absoluut niet meer naast kijken. Maar evengoed moet je al moeite doen om het niet op te merken als je ’s ochtends bij het ontbijt graag door de dag- en weekbladen grasduint, overdag op het internet rond surft of ’s avonds naar een (reality)serie, spelprogramma of film kijkt op de vele televisiezenders of streamingdiensten. Zelfs op straat merk je dat er een verandering is in hoe een aantal mensen er zijn gaan uitzien: meer ‘opgespoten’, duidelijk ‘behandeld’ met botox of fillers. En dat aantal mensen neemt toe.

Wat we zien, kunnen we niet langer een gewone ‘vaststelling’ noemen. Het is geen onschuldige evolutie, maar wel een problematisch en ernstig fenomeen. Zeer ernstig zelfs: ik deins er dan ook niet voor terug om de term *doomsday scenario* in de mond te nemen. Waarom? Dat leg ik hier verder graag uit.

Esthetische behandelingen zitten al een tijdje in de lift. Vooral sinds het begin van de jaren 2000 zijn er meer en meer behandelingen met

botulinetoxine (kortweg botox) en fillers bij gekomen. Iedereen kent wel iemand die botox heeft laten inspuiten, rimpels wil verminderen met fillers, een facelift overweegt, dat buikje weg wil met liposuctie of denkt aan een borstvergroting of -verkleining... Ken je zo niemand in de privé- of professionele kring, dan hoef je de televisie maar aan te zetten, het internet open te klikken of de roddelblaadjes ter hand te nemen om sterren – klein en groot – te zien pronken met de verbeteringen die ze aan hun lichaam en/of gezicht lieten aanbrengen. Denk bijvoorbeeld aan actrice Jacky Lafon, die jarenlang tante Rita speelde in *Familie* hier in België. Zij ging de strijd aan met haar ouder wordende gezicht en kreeg na een tijdje een look waar heel wat commotie over ontstond in de pers. In de Verenigde Staten is Courteney Cox, die in de jaren 1990 en vroege jaren 2000 Monica in *Friends* speelde, een van de bekende sterren die haar gezicht meermaals liet behandelen met fillers (maar daar uiteindelijk enkele jaren geleden op terugkwam, daarover later meer).

Van de kleinste BV's tot de grootste Hollywoodsterren en eigenlijk elke gewone man en vrouw in de straat: niemand is er immuun voor. Iedereen wil er op z'n best uitzien en streeft schoonheid na. De ene doet dat door een dieet te volgen, de juiste kleren uit te zoeken, mooie kapsels te creëren en crèmes te smeren. De andere gaat er een stap verder in en zoekt hulp bij het verbeteren van de natuurlijke lichaamskenmerken, door een cosmetische behandeling of esthetische ingreep. Daar zijn ook veel advertenties over te vinden en de vrouwenbladen houden regelmatig vergelijkende studies. Met andere woorden: botox en fillers... wie heeft er nog niet over gehoord?

Is er dan iets mis mee dat mensen de kans grijpen om hun uiterlijk te verbeteren? Absoluut niet. Dat ze hulp inroepen van artsen om hun gezicht te verjongen of hun borsten te vergroten? Helemaal niet. Dat ze fillers en botulinetoxine gaan gebruiken om hun gezicht te

verjongen? Kan allemaal. Meer nog, het is zelfs van alle tijden en volstrekt normaal dat mensen er goed willen uitzien: voor zichzelf, voor elkaar... Plastische chirurgie is daar een 'relatief nieuwe speler' in, die vooral sinds de *golden age* – de jaren 1960 – helpt om dat doel te bereiken. Waarom noem ik die tendens van meer en meer ingrepen en behandelingen dan 'ernstig' en neem ik hier zelfs een krachtige term als *doomsday scenario* in de mond? Omdat men de lijn overschrijdt van wat nog mooi en esthetisch verantwoord is. Met alle mogelijke gevolgen van dien voor de patiënt die de behandeling of ingreep onderging. Het baart me, als plastisch chirurg, wel degelijk zorgen. En ik spreek over een *doomsday scenario* om de volgende, absoluut niet te verwaarlozen redenen.

Het probleem waarmee we in onze maatschappij vandaag te kampen krijgen, bestaat kortweg gesteld uit drie fenomenen.

1. De patiënten die hun heil zoeken bij een plastisch chirurg (of dermatoloog of esthetische arts of...) om aanpassingen aan hun gezicht te laten uitvoeren, worden alsmaar **jonger**. Sommigen zijn zelfs minderjarig en dus nog niet volgroeid.
2. Daarnaast zijn de ingrepen gemakkelijker dan ooit te verkrijgen en toegankelijk voor iedereen. Ze worden daardoor ook **normaler**: een esthetische ingreep is niets wereldschokkends meer. En het is al helemaal niet vreemd dat patiënten meerdere keren terugkeren voor een behandeling: niet alleen omdat hun vorige behandeling 'uitgewerkt raakt', maar ook omdat ze meer willen laten sleutelen aan hun gezicht.
3. Ten slotte worden de ingrepen ook **extremer**: ze evolueren weg van het verbeteren van de natuurlijke gelaatstrekken en gezichtsmimiek naar het creëren van een nieuwe, onnatuurlijke en 'opgespoten' look.

Die drie fenomenen zijn niet los van elkaar te zien, maar zijn met elkaar verweven en versterken elkaar. En dat zorgt voor een explosieve cocktail.

Belangrijk om aan te stippen, is dat dit *doomsday scenario* zich niet zozeer op alle vlakken in de plastische chirurgie afspeelt. Het gaat vooral om het **gezicht**, en niet zozeer om borsten, billen en buiken. De laatste jaren is er misschien wel een toename van bijvoorbeeld het aantal borstvergrotingen en liposucties: ook die zitten in stijgende lijn, zoals esthetische behandelingen en ingrepen in het algemeen. Maar op dat vlak gebeurt er niet meteen iets wereldschokkends en op grote schaal, waarbij we in een rampscenario terecht zouden kunnen komen. Een uitzondering zijn momenteel de *Brazilian butt lifts* (zie kader). Als we echter kijken naar ingrepen aan en behandelingen van het aangezicht, dan krijgen we te maken met een heel ander verhaal. En daar wil ik de aandacht op vestigen.

De Brazilian butt lift

Mijn aandacht gaat in dit boek uit naar het extreems dat we zien bij het 'verbeteren' van het gezicht, en dat voornamelijk door behandelingen met botulinetoxine en fillers. Er zijn echter in het verlengde daarvan momenteel ook andere gevaarlijke plastische ingrepen aan het lichaam mogelijk. Die maken furore en worden op de sociale media gepromoot door figuren met wereldwijd gigantisch veel volgers.

Eentje daarvan is de *Brazilian butt lift* of bilvergroting, die wordt bejubeld door socialites zoals Kylie Jenner (210 miljoen volgers op Instagram) en Kim Kardashian (200 miljoen volgers op Instagram) – die momenteel door veel vrouwen als rolmodel worden gezien. De billen worden bij deze ingreep vergroot door vet uit het eigen lichaam (bv. buikvet) te halen en opnieuw in te spuiten in het

achterwerk. Het is een gevaarlijke ingreep die een embolie kan veroorzaken in de bloedvaten tijdens of na de ingreep. Er zijn al doden door gevallen: 1 op de 3000 mensen die zo'n ingreep ondergaan, sterft eraan¹. In december 2020 stierf het Mexicaanse model Joselyn Cano na een mislukte *Brazilian butt lift* in Colombia. Het verzoek van de vrouw – met toch ook 13 miljoen volgers op Instagram – voor die ingreep was eerder afgewezen in de VS, dus trok ze naar Colombia, omdat ze daar wel geholpen kon worden.

Bij ons zal je amper plastisch chirurgen vinden die zo'n bilvergroting aanbieden. Ze is in België niet verboden, maar werd in een brief van de Royal Belgian Society for Plastic Surgery wel ten sterkste afgeraden. Toch kan je voor een *Brazilian butt lift* terecht in bepaalde klinieken in bijvoorbeeld Turkije, die de ingreep zelfs in het Nederlands op hun website aanraden en niet vies zijn van 'medisch toerisme'.

PATIËNTEN WORDEN JONGER

Meisjes die al op erg jonge leeftijd ontevreden zijn over hun lichaam, is jammer genoeg iets van alle tijden. Dat het schoonheidsideaal veel jonge vrouwen parten speelt, is niets nieuws. Wel nieuw de laatste jaren is dat ze minder kansen krijgen om hun aandacht op iets anders dan exact dat te vestigen: naast de *peer pressure* en de afbeeldingen van perfecte vrouwenlichamen in de media is er nu ook de voortdurende toegang tot socialemediakanalen zoals onder andere Facebook, TikTok, SnapChat, YouTube en Instagram. Daarop bewonderen jongeren niet alleen actrices, zangeressen, influencers en fotomodellen die beantwoorden aan het huidige schoonheidsideaal. Ze hebben er ook een handig en gemakkelijk platform bij gekregen om te overleggen en discussiëren over allerlei onderwerpen, waaronder hun uiterlijk. Er bestaan zelfs heuse praatgroepen op Facebook voor (erg) jonge

vrouwen met als thema esthetische ingrepen, botox en fillers. Het gaat om Facebook-groepen zoals Plastic & Cosmetic Surgery (The Netherlands & Belgium), Fillers en cosmetische behandelingen, Botox and filler support group, Fillers & botox...

Die groepen zijn gemakkelijk te vinden, erg toegankelijk en brengen niet alleen jonge vrouwen, maar ook minderjarige meisjes op het spoor van gezichtsverbeteringen. Een glimp op die forums leert dat de gesprekken en discussies er met momenten hallucinante vormen aannemen. Niet alleen door de onderwerpen, maar ook door de onwetendheid over het thema en de domme insteek die er vaak aan vasthangt. Denk maar aan het voorbeeld uit de inleiding van de jonge vrouw die zich afvroeg of ze niet wat filler zou laten bij spuiten, nu er toch hoge kortingen waren dankzij *black Friday*. Of zo las ik onlangs een discussie van enkele dames die zich afvroegen of ze een borstprothese voor of achter de borstspier zouden laten steken... De online vriendinnen wogen de voordelen en nadelen af, alsof het over de kleur van een nieuwe handtas ging. Dat zijn echter doordachte medische keuzes die alleen een arts kan maken na een onderzoek. Op die forums vormen ze wel dagelijkse gespreksonderwerpen.

De forums zijn dus erg praktisch. De gesprekken gaan bijvoorbeeld over hoeveel cc ze kunnen laten inspuiten in hun lippen, hoeveel er daarna nog bij kan worden gespoten, hoeveel keer je een behandeling met fillers (of botulinetoxine) moet herhalen, wat het kost (en vooral waar je zulke behandelingen het goedkoopst kan vinden) en welke artsen volgens hen de aanraders zijn. Bij de keuze van artsen gaat het niet alleen over de kwalitatieve uitvoering door de arts en de deskundigheid, maar wel over bij wie je als (erg) jonge vrouw en zelfs minderjarige terecht kan en welke artsen het 'goedkoopst' werken. Naast de ronduit foute informatie die op deze forums gedeeld wordt,

worden de jonge vrouwen in de richting van de niet-erkende, 'verkeerde' artsen gestuurd.

Daarnaast posten de leden ook foto's van zichzelf voor of na een behandeling – met daar bovendien nog aardig wat filters over gegoooid. Ze bewonderen en becommentariëren elkaar over wat ze hebben laten doen. Uit die gesprekken blijkt dat de essentie van wat een esthetische behandeling of ingreep is, compleet aan velen van hen voorbijgaat: het feit dat het een behandeling of ingreep is, met altijd een kans op complicaties.

Ondertussen zijn er op de gewone televisiezenders ook veelbekeken realityprogramma's zoals *Temptation Island* en *Ex on the Beach*. Daarin pronken de erg jonge deelnemers niet alleen met opgespoten lippen, dikke billen en strakgetrokken of -gespoten gezichten. Ze krijgen als cadeau voor hun deelname aan die programma's ook nog cosmetische behandelingen met fillers. Zonder dat ze daar expliciet naar vragen, laat staan dat ze die nodig hebben.

Koppel al die invloeden aan het pestgedrag onder jongeren en een aantal van hen zijn als een vogel voor de kat. Pesten is een fenomeen dat al jaren leeft en niet vermindert. Uit een onderzoek uit 2010 in het Verenigd Koninkrijk² bleek dat maar liefst 56 procent – meer dan de helft – van de ondervraagde meisjes met een leeftijd tussen de 15 en 22 jaar werd gepest voor hun gewicht, grootte of haarkleur. Dat gebeurde niet alleen mondeling, maar ook online en zelfs fysiek. Het pesten neemt dan ook nieuwe vormen aan en gaat via nieuwe kanalen, zoals dat bij cyberpesten het geval is. In 2016 deed Justin W. Patchin³ hier onderzoek naar in de Verenigde Staten bij 5700 scholieren met een leeftijd tussen de 12 en 17 jaar. Hieruit bleek dat 36,3 procent van de meisjes en 30 procent van de jongens weleens te maken kreeg met cyberpesten via Facebook, maar ook Instagram en Snapchat.

En die fenomenen vertalen zich naar de alledaagse praktijk van de plastisch chirurg. Zo komen er al eens jonge vrouwen bij me terecht die zich niet helemaal goed in hun vel voelen. Ze hebben eerst onderzoek gedaan op forums op de sociale media. Dan komen ze met een concrete vraag over, bijvoorbeeld, een bepaalde hoeveelheid filler die ze in hun lippen willen laten spuiten. Wanneer ik hen dan vraag waarom ze die exacte hoeveelheid willen, verwijzen ze naar ‘een vriendin die ook zoveel had laten inspuiten en daarmee een fantastisch resultaat heeft’. Dat zagen ze in een gespreksgroep op Facebook.

Een tijd geleden kreeg ik een dame van rond de 50 jaar op consultatie. De vrouw kwam zelf informeren naar een facelift. Ze had haar dochter, een meisje van 17 jaar, meegenomen, omdat ook zij een verzoek had. Het meisje had zichzelf al helemaal geïnformeerd en had een concreet en erg duidelijk verzoek: ‘Ik wil 1 milliliter filler in mijn lippen’, deelde ze zelfverzekerd mee. Ik bekeek haar en merkte op dat ze al volle lippen had van zichzelf. Ze had geen filler nodig, en al zeker geen milliliter. Het zou van haar natuurlijke, mooie lippen iets afgrijselijks maken. Ook zij had haar persoonlijke onderzoekwerk op het net, via de sociale media en in zulke groepen gedaan. Ze was overtuigd en mijn mening en informatie maakten geen indruk op haar. Ik vroeg de moeder wat zij vond van het verzoek van haar, toch erg jonge, dochter. De moeder antwoordde me dat ze niets aan haar – 17-jarige – dochter te zeggen had en dat het meisje er haar zinnen op had gezet: ze wilde absoluut nog vollere lippen, met fillers.

Zulke verzoeken weiger ik aan te nemen en in te willigen. Bovendien was het meisje minderjarig en mogen minderjarigen alleen in zeer specifieke situaties worden verder geholpen. Ik leg tijdens zulke consultaties bovendien ook altijd nauwkeurig uit dat elk lichaam anders is; niemand is hetzelfde. Je kan jezelf niet vergelijken met anderen én je mag bij goede esthetische ingrepen het smaakvolle en natuurlijke

nooit uit het oog verliezen. Een zuivere *copy paste* van het ene lichaam naar het andere is onmogelijk.

Hoewel ik het verzoek van het meisje had afgewezen, was zij al wel op consultatie geraakt. Vaak geraken jonge vrouwen niet eens tot in de praktijk van de artsen om informatie te vragen en de zaken te bespreken voor ze echt tot de behandeling overgaan. In lijn met hun socialemediagebruik mailen ze. Dan sturen ze e-mails met concrete vragen over de types fillers, het merk van botulinetoxine en de kostprijs van behandelingen. Daarop antwoord ik met de boodschap dat ze een consultatie kunnen inplannen, omdat zoiets in detail moet kunnen worden besproken en ik de patiënten in kwestie graag wil zien. Meestal hoor ik daar vervolgens niets meer van.

Wat dus blijkt, is dat meisjes als het ware gaan ‘shoppen’. Ook dat is duidelijk in de gespreksgroepen op Facebook: ze geven elkaar tips over artsen, namen van producten en in te spuiten hoeveelheden. Als ze toch voor de neus van een behandelende arts belanden, wordt die het vuur aan de schenen gelegd. Dat is trouwens iets wat niet alleen gebeurt bij de allerjongste patiënten, maar ook bij de twintigers en dertigers. Ze maken vergelijkende studies. Patiënten van 40 jaar en ouder belanden dan weer eerder op basis van *hearsay* of mond-tot-mondreclame bij de plastisch chirurg van hun keuze.

Natuurlijk moeten we ons geen illusies maken: ik praat met mijn patiënten en wijs verzoeken af wanneer ze voor mij niet stroken met de regels van de esthetiek of de geneeskunde, of wanneer er iets niet klopt aan het verhaal dat ze vertellen. Dat wil echter niet zeggen dat die mensen uiteindelijk op hun honger blijven zitten. Ook zo met het 17-jarige meisje dat samen met haar moeder bij me op consultatie kwam... Enkele weken later kwam de moeder opnieuw bij me langs, met haar dochter. Het meisje had ondertussen haar slag thuisgehaald

en had niet alleen haar moeder, maar ook een andere arts kunnen overtuigen van haar wens. Ze was gaan shoppen op de markt van esthetische behandelingen en had iemand gevonden die bereid was haar verzoek in te willigen, ook al was ze minderjarig. Het meisje had effectief haar 1 milliliter filler ingespoten gekregen in haar al volle lippen. Het was helemaal geen zicht, het was zelfs erg lelijk en totaal onnatuurlijk...

Is dat nu een alleenstaand geval? Absoluut niet. Meer en meer meisjes komen in zulke situaties terecht, en hun aantal neemt elk jaar toe. De meest recente en gedetailleerde statistieken komen uit de Verenigde Staten van de American Society of Plastic Surgeons⁴, en geven een duidelijker beeld van die tendens. In 2018 werden er in de Verenigde Staten 14,3 miljoen niet-invasieve, esthetische behandelingen uitgevoerd. Daarvan werden er 162.000 uitgevoerd op jongeren met de leeftijd van 13 (!) tot 19 jaar. Meer in detail waren er 21.575 behandelingen met botulinetoxine en 6607 behandelingen met fillers bij jongeren die nog de kinderleeftijd hadden, of die nog maar net ontgroeid waren. Voor jonge mensen tussen de 20 en 29 jaar ging het al om 567.381 behandelingen in 2018, waarbij de twee grootste categorieën ook opnieuw botulinetoxine (109.385) en fillers (69.257) zijn. Dat zijn erg hoge cijfers voor een 'jonge' categorie die in de fleur van het leven is en meestal nog geen ouderdomskwalen heeft die aangepakt kunnen worden. De gegevens uit de VS kunnen niet exact, maar wel in grote lijnen ook naar België geëxtrapoleerd worden.

Esthetische ingrepen aan het gezicht: een vrouwenzaak

Uit het eerder vermelde onderzoek in de Verenigde Staten blijkt dat esthetische ingrepen voornamelijk een vrouwenzaak zijn: zij staan voor 92 procent van de cijfers. Mannen komen weleens tot bij de plastisch chirurg, maar daarin is zeker geen toename te zien – zoals dat wel is te zien bij jonge vrouwen. De meest uitgevoerde esthetische behandeling bij mannen is botulinetoxine tegen de rimpels op het voorhoofd. Fillers worden bijna niet geïnjecteerd bij mannen.

BEHANDELINGEN ZIJN GEMAKKELIJKER TE VINDEN

De tijd dat een bezoekje aan een plastisch chirurg iets unieks was, of alleen weggelegd voor *the rich and famous* behoort ondertussen allang tot het verleden. Tegenwoordig kan je bovendien voor cosmetische behandelingen ook terecht bij andere artsen dan de plastisch chirurg, zoals bijvoorbeeld bij de dermatoloog of de esthetische arts. Daarnaast komen er ook meer en meer illegale praktijken aan het licht. Dat is een heel andere categorie, die we jammer genoeg niet uit het oog mogen verliezen en die een deel vormt van het *doomsday scenario*... Er zijn bijvoorbeeld verpleegkundigen of tandartsen, maar ook kappers, die esthetische behandelingen aanbieden zonder daarvoor een vergunning te hebben. Er zijn ook artsen, met een vergunning dus, die zich in de gevarenzone begeven door met de middelen te gaan knoeien. In oktober 2019 belichtte een *Pano*-reportage⁵ dat fenomeen in Vlaanderen: de undercover reporter die zich voordeed als een jonge vrouw die graag een behandeling met fillers wilde, ging op consultatie bij verschillende behandelaars, die allesbehalve officiële erkende artsen bleken te zijn. Zelfs toen ze zich voordeed als een 15-jarig meisje, belandde ze nog binnen enkele minuten op de behandeltafel...